

ביאור המילים:

פרק קב

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל־יְהוָה בַּצֹּרֶתָהּ לִי
 קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי: ב יְהוָה הֲצִילָה נַפְשִׁי
 מִשִּׁפְּתַי־שֶׁקֶר מִלְּשׁוֹן רַמְיָהּ: ג מֵהִי־
 יִתֵּן לָךְ וּמֵה־יֹסִיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָהּ:
 ד חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוֹנִים עִם גַּחְלֵי רִתְּמִים:
 ה אוֹיֵה לִי כִי־נָרְתִי מִשֶּׁךְ שְׁכַנְתִּי עִם־
 אֲחֵלֵי קִדְרִי:

(א) שִׁיר - שְׁכָתָב דָּוִד
 הַמַּעֲלוֹת, הַמַּעֲלוֹת - שִׁיר
 זֶה יִשׁוֹרְרוּ הַלְוִיִּים
 בַּעֲמֻדָם עַל חֲמֵשׁ
 עֶשְׂרֵה הַמַּעֲלוֹת
 (מִדְּרָגוֹת) הַיּוֹרְדוֹת
 מֵעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל אֶל
 עֶזְרַת הַנְּשִׁים, אֵל ה' -
 אֲנִי קוֹרֵא בַּצֹּרֶתָהּ לִי -
 בַּצֹּרֶת גְּדוֹלָה אֲנִי
 נִמְצָא, קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי -
 אֲנִי קוֹרֵא אֶל ה', וְהוּא
 עֹנֶנָה לִי.

(ב) ה', הַצִּילָה נַפְשִׁי - מַצִּירָה גְּדוֹלָה מְאֹד. וּמֵהִי? מִשִּׁפְּתַי שֶׁקֶר - שְׁפָתַיִם הַדּוֹכְרוֹת
 עָלַי שְׁקָרִים, מִלְּשׁוֹן רַמְיָהּ - לְשׁוֹן הַמְדַבְּרֵת אֶחָד בְּפִהּ וְאֶחָד בְּלִבּוֹ, וְזוֹ צָרָה גְּדוֹלָה,
 כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ וְיָכוֹל לְהַזְהִיר מֵהֶם.

וְכֵאן פּוֹנֶה דָּוִד אֶל הַמְשַׁקְרִים וְהַמְרַמִּים:

(ג) מֵה יִתֵּן לָךְ וּמֵה יוֹסִיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָהּ - הֲלֹא ה' בְּרָא שְׁנַיִם וּשְׁפָתַיִם כְּדִי לְשִׁמּוֹר
 עַל הַלְּשׁוֹן, וּמֵה עוֹד יוֹסִיף וְיִתֵּן לָךְ לְשִׁמּוֹר עָלֶיךָ?

(ד) דְּבוּרֵי לְשׁוֹן הָרַע הֵם כְּמוֹ חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוֹנִים - כְּמוֹ חֲצִים שֶׁהַגִּבּוֹר יוֹרֵה
 לְמִרְחָקִים, כִּף לְשׁוֹן הָרַע יְכוּלָה לְהַגִּיעַ לְמִרְחָקִים, עִם גַּחְלֵי רִתְּמִים - דְּבָרֵי לְשׁוֹן
 הָרַע נִמְשָׁלִים לְאוֹתָן גַּחְלִים הַעֲשׂוּיוֹת מֵעֵץ רִתְּמִים, שֶׁגַּם אַחֲרֵי שֶׁנִּרְאָה שֶׁכָּבוּ הֵן
 בּוֹעֵרוֹת מִבְּפָנִים. גַּחְלִים אֵלּוּ נִמְשָׁלוּ לְדְבוּרֵי לְשׁוֹן הָרַע שֶׁמְתַקְבְּלִים עַל לִב
 הַשּׁוֹמֵעַ, וְגַם אַחֲרֵי זְמַן רַב עֲדִין מִמְּשִׁיכִים לְהַשְׁפִּיעַ וּלְפַעֲפֵעַ בְּלָבוֹ.

(ה) אוֹיֵה לִי - אוֹי וְאֹבִי לִי, כִּי נָרְתִי מִשֶּׁךְ - בְּגָלוֹת אֲנִי גָר עִם 'מִשֶּׁךְ', שֶׁהֵם
 מִבְּנֵי יִפְת, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב בְּפָרָשַׁת נח (י, ב): 'וּמִשֶּׁךְ וְתִירָס' - רַש"י פִּרְשׁ שְׁתִּירָס
 הֵם פָּרָס, וְגַם יוֹן הֵם מִבְּנֵי יִפְת. שְׁכַנְתִּי עִם אֲחֵלֵי קִדְרִי - הֵם הַיִּשְׁמַעְיָאִלִּים, כְּמוֹ
 שְׁכָתוֹב בְּפָרָשַׁת חיי שָׂרָה (כה, יג): "וְקִדְרִי וְאֲדָבְאֵל וּמִכְבָּשִׁם".

ביאור המילים:

ו) רבת שכנה לה נפשי
 עם שונא שלום -
 המגורים עם בני יפת
 ובני ישמעאל הם
 קשים, אבל גרוע יותר
 לחיות עם אנשים
 שונאי שלום אלו.

ז) גם כשאני שלום, וכי
 אדבר אתם שלום, הם
 מדברים אתי פאלו
 שלום, אבל באמת
 המה למלחמה.

א) שיר למעלות - שיר
 שכתב דוד המלך כדי
 שיאמרוהו הלויים על
 המעלות (מדרגות)
 היורדות מעזרת

ישראל לעזרת נשים. ועוד רמז פאן דוד למעלות העולות אל פסא הכבוד, שה'
 יתברך מכין מעלות לצדיקים לעתיד לבוא.

אשא עיני אל ההרים - כאשר אני מצפה לישועה, עיני צופות אל ההרים כאדם
 שנושא עיניו לעזרה. מאין יבא עזרי - אולי משם תבוא העזרה.

ב) עזרי מעם ה' - העזרה לא תבוא משום מקום אלא מעם ה', ורק אליו אשא
 את עיני, כי הוא עשה שמים וארץ.

ג) והוא יתברך, אל ותן למוט רגלי - לא יניח לך להתמוטט, והוא שומר עליך
 תמיד - אל ינום שמריך.

ד) הנה לא ינום - ה' אינו מנומנם, ועל אחת כמה וכמה ולא יישן שומר ישראל
 - גם בזמנים הקשים בגלות, ה' שומר את עמו ישראל.

ה) ה' שמריך, ה' צלך - כמו הצל שמגן מהשמש, כך ה' מגן על יד ימינך - שפה
 אתה תפה את אויביך.

וּרְבַת שְׁכֵנֶיהָ לָהּ נַפְשִׁי עִם שׁוֹנֵא
 שְׁלוֹם: וְאֲנִי־שְׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הִמָּה
 לְמַלְחָמָה:

פרק קכא

א שִׁיר לְמַעְלוֹת אֲשָׁא עֵינֵי אֶל־הַהָרִים
 מֵאֵין יבֹא עֲזָרִי: ב עֲזָרִי מֵעַם יְהוָה
 עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: ג אֲלֵי־תֵן לְמוֹט
 רַגְלִי אֲלֵ־יָנוּם שְׁמֶרְךָ: ד הִנֵּה לֹא
 יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: ה יְהוָה
 שְׁמֶרְךָ יְהוָה צִלְךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ:

ביאור המילים:

ו יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יִכָּבֵה וַיִּרַח בְּלֵילָהּ:
ז יִהְיֶה יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־
נַפְשֶׁךָ: ח יִהְיֶה יִשְׁמְרֶצְאֶתְךָ וּבֹאֵךְ
מִעֲתָה וְעַד־עוֹלָם:

ו) ה' שומר עליך יומם כְּדִי שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכָּבֵה, וּבְלַיְלָהּ הוּא שוֹמֵר עָלֶיךָ כְּדִי שֶׁלֹּא תִנָּזֵק מִהַלְחוֹת שְׁעוֹשָׂה הַיָּרֵחַ בְּלַיְלָהּ.

ז) ה' ישמרך מכל רע - מִרְעוֹת גְּשָׁמִיּוֹת, יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ - מִלְּפַל בַּחֲטָא רִוְחָנִי.

ח) ה' ישמר גם צאתך וגם בואך תמיד, מעתה ועד עולם.

א) שיר המעלות לדוד - שִׁחְבְּרוּ דָוִד.

בזמן בית המקדש, כְּשֶׁהָיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתְּכוּוֹנִים לְעֲלִיָּה לְרִגְלִי הַיְתָה שְׂמֵחָה עֲצוּמָה בְּלִבּוֹ שֶׁל כָּל

פרק קכב

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שְׂמֵחָתִי
ב אֹמְרִים לִי בֵּית יְהוָה גִּלְדָּה: ג עֲמֹדוֹת
הָיוּ רִגְלֵינוּ בְּשַׁעֲרֶיךָ יְרוּשָׁלָּם:
ד יְרוּשָׁלָּם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שְׂחֻבְרָה־לָּהּ
יַחְדָּו: ה שְׁשָׁם עָלוּ שְׂבָטִים שְׂבָטֵי־יָהּ
ו עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְהוָה:
ז כִּי שָׁמָּה יֵשְׁבוּ כְּסָאוֹת לְמִשְׁפַּט
בְּכָסָאוֹת לְבַיִת דָּוִד:

א) אחד ואחד, והיו אומרים שְׂמֵחָתִי פֹאֲמְרִים לִי בֵּית ה' גִּלְדָּה.

ב) וכשהגיעו לירושלים, הָיָה נוֹצֵר 'פֶּקֶק תְּנוּעָה', וְלִכְן עֲמֹדוֹת הָיוּ רִגְלֵינוּ בְּשַׁעֲרֶיךָ יְרוּשָׁלָּם.

ג) ירושלים הַבְּנוּיָה פֶּה לְמִטָּה בְּעוֹלָמָנוּ הַשָּׁפֵל - הָרִיחַ מְכוּוֹנָת כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלָּם שֶׁל מַעֲלָה, מִמֶּשׁ כְּעִיר שְׂחֻבְרָה לָהּ יַחְדָּו.

ד) שְׁשָׁם בִּירוּשָׁלָּם עָלוּ שְׂבָטִים שְׂבָטֵי יָהּ - הָיוּ עוֹלִים לְרִגְלִי לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

ה) כִּי שָׁמָּה בִּירוּשָׁלָּם יֵשְׁבוּ כְּסָאוֹת לְמִשְׁפַּט - הֵם הַסַּנְהֶדְרִין, כְּסָאוֹת לְבַיִת דָּוִד - מַלְכוּת דָּוִד.

ביאור המילים:

(ו) פוּנָה דָּוָד אֶל כְּלוּנוֹ:
שָׂאוּ - תתפלוּ
לְשָׁלוֹם יְרוּשָׁלַם. וְמָה
תִּבְקָשׁוּ? יִשְׁאוּ אֶת־כְּבוֹד
- שְׂאוּ־הַכְּבוֹד יִשְׁכְּנוּ
בְּשָׁלוֹה.

(ז) וְעוֹד תִּבְקָשׁוּ: יְהִי
שָׁלוֹם בְּחֵילְךָ - שְׂיִשְׁרֹר
שָׁלוֹם בְּגִבּוּלוֹת הָעִיר
(חיל הוא החומה והמגדלים
סביב העיר, שנועדו להגן
עליה מפני האויב), שְׁלוֹה
בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ - שְׁגֹם
בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ תִּהְיֶה
שְׁלוֹה. פְּלוֹמֵר, תִּבְקָשׁוּ
שְׂיִהְיֶה לִירוּשָׁלַם
שָׁלוֹם מִבְּחוּץ וּשְׁלוֹה
מִבְּפְנִים.

(ח) לְמַעַן יִשְׂרָאֵל

שְׁנַקְרָאִים אֲחִי וְרַעִי, אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם בְּךָ - תִּבְקָשׁוּ מֵה' שְׂיִשְׁרֹר בִּירוּשָׁלַם שָׁלוֹם
- גַּם שָׁלוֹם פְּנִימִי בֵּין הַיְהוּדִים וְגַם עִם הָאוֹיְבִים מִבְּחוּץ.

(ט) וְכֵן לְמַעַן בֵּית ה' אֶלְקֵינוּ אֲבַקֶּשׂה טוֹב לְךָ - הוֹאִיל וְטוֹב לִירוּשָׁלַם שְׂיִבְנֶה
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּתוֹכָהּ, לְכֵן לְמַעַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֲבַקֶּשׂ שְׂיִהְיֶה לִירוּשָׁלַם טוֹב.

(א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת - דָּוִד הַמֶּלֶךְ כָּתַב וּפְדִי לְאֶמְרוֹ עַל הַמַּעֲלוֹת (מְדֻבָּרוֹת) הַיּוֹרְדוֹת
מֵעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת נַשִּׁים, אֵלֶיךָ וְרַק אֵלֶיךָ נִשְׂאֵתִי אֵת עֵינַי, אֵתָהּ ה' הַיֹּשֵׁב
בְּשָׁמַיִם.

(ב) הִנֵּה כְמוֹ כְּעֵינֵי עֲבָדִים אֵל יְד אֲדוֹנֵיהֶם וּכְעֵינֵי שֹׁפְחָה אֵל יְד גְּבֻרָתָהּ, שְׂאִין לָהֶם
שׁוֹם תִּקְוָה לְקַבֵּל מִמָּקוֹם אַחֵר, כֵּן עֵינֵינוּ אֵל ה' אֶלְקֵינוּ עַד שְׂיִחַנְנוּ.

(ג) חָנְנוּ ה' חָנְנוּ בְּמִתְנַת חֲנָם, וְגַם כִּי רַב שִׁבְעֵנוּ כּוֹז - אָנוּ סוֹפְגִים אֵת הַכּוֹז שֶׁל
הָאֲמוֹת זְמַן רַב, וְלָכֵן חָנְנוּ.

וְשָׂאוּ שָׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יִשְׁאוּ
אֶת־כְּבוֹד: וְיִהְיֶה־שָׁלוֹם בְּחֵילְךָ שְׁלוֹה
בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ: ח לְמַעַן־אֲחִי וְרַעִי
אֲדַבְּרָה־נָא שָׁלוֹם בְּךָ: ט לְמַעַן בֵּית־
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקֶּשׂה טוֹב לְךָ:

פרק קכג

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נִשְׂאֵתִי אֵת־
עֵינַי הַיֹּשֵׁבִי בְּשָׁמַיִם: ב הִנֵּה כְּעֵינֵי
עֲבָדִים אֵלֶיךָ אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שֹׁפְחָה
אֵלֶיךָ גְּבֻרָתָהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֱלֹהֵינוּ
אֱלֹהֵינוּ עַד שְׂיִחַנְנוּ: ג חָנְנוּ יְהוָה חָנְנוּ
כִּי־רַב שִׁבְעֵנוּ כּוֹז:

ביאור המילים:

(ד) רבת הרבה שנים
שבעה לה נפשנו
מהלעג של הגויים
השאננים - היושבים
שאנו, וכן שבענו
מהבוז לגאי יונים -
היא ירושלים.

(א) שיר שיאמרו
הלויים על המעלות -
מדרגות היורדות
מעזרת ישראל
לעזרת נשים, לדוד -
שאמרו דוד המלך.
לולי ה' שהיה לנו -
שעזר לנו בגלות,
יאמר נא עכשו
ישראל.

(ב) לולי ה' שהיה לנו
- אם לא ה' שעזר לנו

ד רבת שבעה-לה נפשנו הלעג
השאננים הבוז לגאי יונים:

פרק קכד

א שיר המעלות לדוד לולי יהוה שהיה
לנו יאמר-נא ישראל: ב לולי יהוה
שהיה לנו בקום עלינו אדם: ג אזי חיים
בלעונו בחרות אפם בנו: ד אזי המים
שטפנו נחלה עבר על-נפשנו: ה אזי
עבר על-נפשנו המים הידונים: ו ברוך
יהוה שלא נתנו טרף לשניהם:
ז נפשנו בצפור נמלטה מפח יוקשים

הפח נשבר ואנחנו נמלטנו:

בקום עלינו אדם - כשאויבים רבים קמו עלינו לכלותנו.

ג) אזי חיים בלעונו - היו בולעים אותנו חיים, בחרות אפם בנו - בזמן שחרה אפם עלינו.

ד) אזי המים שטפנו - האויבים שנמשלו לשטף מים רבים, היו שוטפים אותנו. נחלה - כל מיני חלאים עבר - היו עוברים על נפשנו.

ה) אזי עבר על נפשנו - היו עוברים, המים הידונים- האויבים הבאים עלינו בנדון ורשע.

ו) ברוך ה' - אנחנו מודים לה' על כך שלא נתנו להיות טרף לשניהם.

ז) הקב"ה הציל את נפשנו מהם, כמו צפור שנמלטה מפח יוקשים - מהמלכודות שהטמינו לנו. הפח המלכודת נשבר, ואנחנו נמלטנו.

ביאור המילים:

ה) המסְקֵנָה היא ידיעה אמתית שעזרנו הוא בַּשֵּׁם ה', שהיא עשה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְשׁוֹלֵט בָּהֶם וּמְשַׁגֵּחַ עַל כָּל הַבְּרוּאִים.

א) שיר מְזֻמֵּר שֶׁחִבְרוּ דָוִד הַמֶּלֶךְ, הַמַּעֲלוֹת - כְּדֵי שְׂאִימְרוּהוּ הַלְוִיִּים עַל הַמַּעֲלוֹת (מִדְּגוֹת) הַיּוֹרְדוֹת מֵעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת נַשִּׁים. עִם יִשְׂרָאֵל, הַבּוֹטְחִים בַּה' שְׂיִגְאָלֵם, וְאֵינֶם מִתְאַשִּׁים אֶף שֶׁהַגְּלוּת מִתְאַרְכֵת מְאֹד - לֹא יִמוּטוּ כְּמוֹ הַר צִיּוֹן, שֶׁלֹּא יִמוּט וְלְעוֹלָם יֵשֵׁב.

ב) וּכְמוֹ שֶׁיְרוּשָׁלַיִם הָרִים סְבִיב לָהּ, כִּף וַח' יְרוּשָׁלַיִם

ח עֲזָרְנוּ בַּשֵּׁם יְהוָה עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

פרק קכה

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבְּטוּחִים בַּיהוָה כְּהִרְצִיּוֹן לְאִימוּט לְעוֹלָם יֵשֵׁב: ב יְרוּשָׁלַיִם הָרִים סְבִיב לָהּ וַיהוָה סְבִיב לְעַמּוֹ מֵעַתָּה וְעַד-עוֹלָם: ג כִּי לֹא יִנוּחַ שֹׁכֵן הָרָשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא יִשְׁלַחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָתָהּ יְדֵיהֶם: ד הַיְטִיבָה יְהוָה לְטוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם: ה וְהַמַּטִּים | עַקֲלֻקְלוֹתָם יוֹלִיכֶם יְהוָה אֶת-פְּעָלֵי הָאֲוֶן שְׁלֹום עַל-יִשְׂרָאֵל:

סְבִיב לְעַמּוֹ וְשׁוֹמְרָם, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

ג) כִּי לֹא יִנוּחַ שֹׁכֵן הָרָשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצַּדִּיקִים - ה' לא יתן לְרָשָׁעִים מְשָׁלָה עַל הַצַּדִּיקִים, לְמַעַן מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלַחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָתָהּ - הֵם נִזְהָרִים לֹא לְשַׁלַּח בְּרָשָׁע יְדֵיהֶם.

ד) וּמִבְּקֵשׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ: הַיְטִיבָה ה' לְטוֹבִים, שְׁעוֹשִׂים טוֹב, וְאֶפְלוּ וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם - אֵלֶּה שֶׁמַּחֲמַת אֲנִס לֹא עוֹשִׂים טוֹב.

ה) אֲבָל אֵלֶּה שֶׁחֲכָמִים לְהִרְע, וְהַמַּטִּים עַקֲלֻקְלוֹתָם, וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ עַקְמָה, וּמַחֲפָשִׂים עַל־לִי לְרָשָׁע - יוֹלִיכֶם ה' אֶת פְּעָלֵי הָאֲוֶן, וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה שְׁלֹום עַל יִשְׂרָאֵל.

ביאור המילים:

(א) שיר המעלות - שיר שיאמרו הלויים בעמדם על המעלות (מדרגות) היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים. פשוב - בעת ששייב ה' את שיבת ציון מהגלות, תהיה הנחמה כל כף גדולה, עד שפשונוזכר בצרות ובפאב, היינו כחלמים - נחשב שהגלות הייתה רק חלום.

(ב) או - בזמן הגאולה, ימלא שחוק פינו - אותה אמונה ושמחה בדברי הנביאים שנבאו על הגאולה,

פרק קבו

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְהוָה אֶת־
 שׁוֹבֵת צִיּוֹן הֵינּוּ בְּחַלְמִים: ב אֲזַי מִלֵּא
 שְׁחֹק פִּינוֹ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אֲזַי יֹאמְרוּ
 בְּגוֹיִם הַגְּדִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם־אֱלֹהֵי:
 ג הַגְּדִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הֵינּוּ
 שְׂמֵחִים: ד שׁוֹבֵת יְהוָה אֶת־ (שבותנו כתיב)
 שְׁבִיתָנוּ כַּאֲפִיקִים בְּנֹגֵב: ה הַזְרַעִים
 בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: ו הַלֹּדֶי יִלְדוּ
 וּבְכֹה נִשְׂא מִשָּׁד־הַזֶּרַע בְּאִיבָא בְּרִנָּה
 נִשְׂא אֶלְמָתָיו:

תתרחש בפעל ותגיע אל פינו, ולשונונו תמלא רנה.

אז - כשיראו הגויים את עצמת הגאולה ואת קרבת ה' שנוזפה לה, יאמרו בגוים: הגדיל ה' לעשות עם אלה. אבל אצלנו השמחה לא תהיה פה פלאית, שהרי האמנו בדברי הנביאים שנבאו על הגאולה. ולכן אנחנו נאמר:

ג) הגדיל ה' לעשות עמנו - מפני שהאמנו, ולכן גם קדם היינו שמחים.

ד) וכיון שפרגע אנחנו עדין בגלות, אנו מבקשים: שובה ה' את שביתנו - השב את גלותנו שפה אנחנו נתונים בשבי, והשב אותנו במהירות כמו הגשם שירד בנגב בשטפון ובפתאומיות, וזהו כאפיקים בנגב.

ה) ומסים: תהיודים שבמשך הגלות ורעים בדמעה, דהינו בוכים על כבוד ה', ברנה יקצרו - תכף ומיד.

ו) וכמו שהזרע הלוד ילד ובכה, בזמן שהוא נשא משך הזרע, הנה בחזרתו בא יבא ברנה, כי התבואה כבר צמחה, ובחזרתו הוא כבר נשא אלמתיו.

ביאור המילים:

כַּף תְּהִיָּה הַגְּאֻלָּה -
גְּדוּלָה גַם בַּמְהִירוֹת
וְגַם בְּכַמּוֹת וּבְאִיכוֹת,
כְּמוֹ שֶׁהָאֱלֹמוֹת
מְכִילוֹת פִּי כַּמָּה וְכַמָּה
גְּרָעִינִים לְעַמַּת הַזֶּרַע.
(א) שִׁיר שֶׁחִבֵּר דָּוִד
הַמֶּלֶךְ כְּדִי שִׁיאֲמְרוּהוּ
עַל הַמַּעֲלוֹת - מְדַרְגּוֹת
הַיְוֹדוֹת מְעֻזֹּת
יִשְׂרָאֵל לְעֻזֹּת נָשִׁים.
לְשִׁלְמָה - הַשִּׁיר הַזֶּה

פרק קכז

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה אִם־יִהְיֶה |
לֹא־יִבְנֶה בַּיִת שׁוּא עֲמְלוֹ בּוֹנִיו בּוֹ |
אִם־יִהְיֶה לֹא־יִשְׁמַר־עִיר שׁוּא | שֶׁקֵּד |
שׁוֹמֵר: נ שׁוּא לָכֶם | מִשְׁבִּימֵי קוּם |
מֵאַחֲרֵי־נִשְׁבַּת אֲכָלִי לָחֶם הַעֲצָבִים בֵּן |
יִתֵּן לְיַדְדוֹ שִׁנְאָה:

אָמְרוּ דָּוִד עַל שְׁלֹמֹה בְּנוֹ כְּשִׁיבְנָה אֶת בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ.

אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בונו בו - באותו היום שהשלם בנין בית המקדש, נשא שלמה את בת פרעה. ואף על פי ששלמה המלך היה גדול העולם (יעזר סנהדרין כא ע"ב), וה' אהבו וקרא שמו ידידה (שמואל ב יב, כה), ובדאי עשה זאת בחכמה ולשם שמים, אמר הקב"ה (ירמיהו לב, לא): "כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה", וכפי שכתב בזהר הקדוש, שחשב שבאמצעות גיור כל האמות יחבר את כלל העולם לקב"ה ויחיש את הקץ, וכפי שעשה משה רבנו שקרב את הערב רב להכניסם תחת כנפי השכינה.

על כן אומר דוד לשלמה: "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בונו בו" - למה לך לבנות בית ולסור מאחרי המקום? מאחר שה' אינו חפץ בזה, שוא עמלו בונו בו.

אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר - הכל תלוי ברצונו של ה', ואם לא הולכים בדרך ה', שוא שקד שומר - לא יעזרו שומרים, תילים ואף לא אמצעים טכנולוגיים.

ב) שוא לכם משבימי קום - אנשים שקמים השכם בבקר בשביל פרונסה, מאחרי שבת - שוכבים לישן בשעת לילה מאחרת פי עסוקים בפרונסתם, אכלי לחם העצבים - אוכלים את לחמם בעצב, מרב מאמץ ועבודה. כל ההשתדליות האלה לא יעזרו אם ה' לא יתן סיעתא דשמיא.